

CUS ad S. STEPHANUM anno 1738. Scholaſticus (ut vocant) Anno 1743. Epifcopus Chryſopolitanus confecratus 26. Maji 1748. Suffraganeus VIENNENSIS, Vicarius Generalis & Officialis, anno 1749. Creatus Præpoſitus anno 1752. 7. Septembris. Hujus eximias animi dotes, præclara virtutum exempla, & labores Apoſtolicos læti fuſpicimus.

C A P U T XV.

De Templis, & Sacellis, quæ fere omnia hodie dum publico VIENNENSIVM accessui patent.

P A R O E C I Æ.

Metropolitana Divi STEPHANI Basilica condita primum est ab HENRICO JASOMIRGOTT, primo AUSTRIÆ Duce, & quidem in honorem S. STEPHANI Levitæ, & Martyris.

Demonstrat hoc STEYERERUS in Addit. ad Histor. ALBERTI II. Col. 282; & patet ex omnibus documentis ante RUDOLPHUM IV. editis, & a me sparsim adductis: nec non ex ipsius RUDOLPHI literis usque ad annum 1365, in quibus duntaxat S. STEPHANI nomen Ecclesiæ huic tribuitur.

RUDOLPHUS IV. Anno 1356. antequam gubernacula caperet, vivo adhuc patre, Sacellum novum in aula condidit sub titulo Sanctorum omnium, ibidemque Præpositum cum 24. Canonicis fundavit. Anno 1359. RUDOLPHUS jam Dux, templum S. STEPHANI de novo excitat, & Anno 1365. translatis eo ex aula Præposito, & Canonicis, nomen quoque OO. SS. transfert: post aliquot tamen annos S. STEPHANI nomen iterum prævaluit. V. STEYERERUM cit. & P. TILLMETZIIUM *in opusculo de templo, & turri S. STEPHANI.*

Nota: Aram a choro dictam, stetisse olim ad ingressum Sacrarii, ut in aliis collegiatis assolet, eamque Sancti MARCI titulum habuisse, donec excitata fuisset nova ara major ad finem Sacrarii per Celsissimum Episcopum PHILIPPUM FRIDERICUM e Comitibus DE BREUNER, quam in honorem S. STEPHANI Martyris, & Omnium Sanctorum Anno 1647. consecravit Dominica IV. post Pascha. Tum altera Sanctorum omnium quæ eo loco erat, ad Ecclesiam Xenodochii civici, altera vero S. MARCI ad eum locum, in quo nunc S. JOSEPHI altare est, translata fuit.

Eidem Ecclesiæ FRIDERICUS Pacificus Imperator, Anno 1468, Episcopi exempti honorem impetravit, primusque LEOPOLDUS a SPAUER anno 1480. constitutus est. CAROLUS VI. Imp. Metropolitanus jura obtinuit anno 1723. pro SIGISMUNDO e Comitibus de KOLLO-

nics, ejusque successoribus. Subjectos Episcopos numerat duos, NEOSTADIENSEM, & Officiale, ut vocant, VIENNENSEM. Decernente FERDINANDO II. Imp. Anno 1631. 2da Augusti S. R. I. Principis dignitatem VIENNENSI Cathedralæ primus intulit ANTONIUS WOLFFRATH urbis nostræ Episcopus, Abbas antea Hilariensis, ac subinde Cremifanensis. Dignitas hæc consentiente Imperio collata; unde præter Imperatorem ANSELMUS CASIMIRUS Elector Moguntinus Decreto subscriptus est, cui & bulla aurea appensa, ut ipse conspexi.

Canonicos Ecclesia S. STEPHANI nunc 14. censet, quos inter quatuor mytra decori: Decanus, Custos, Cantor, Scholasticus. Præpositus inter Canonicos locum non obtinet; mytra tamen, semperque Universitatis Cancellarii, ordinarie item Vicarii Generalis, Officialis, & Suffraganei munere fulget.

Templum, ut vocant, SCOTORUM struxit anno 1155. in honorem B. V. & S. GREGORII Magni, HENRICUS JASOMIRGOTT Religiosis S. BENEDICTI, iisque Hybernis tantum, ut in primis foundationis literis, aut verius Scotis, ut in secundis legitur. Eisdem animarum curam impetravit Anno 1158. Modernum templum assurgere cœpit Anno 1590.

Templum S. MICHAELIS a Vidua fundatum jam stetit, & quidem ut Parœcia, anno 1276. Parochialem enim S. MICHAELIS dicto anno incendio vastatam scribit
Chro-

Chronicon Australe. Ampliari cœptum a RUDOLPHO III. & OTTONE AUSTRIÆ Ducibus: ab ALBERTO V. Anno 1416. perfectum est. A FERDINANDO II. Imp. 1626. traditum Clericis Regularibus Congregationis S. PAULI, vulgo Barnabitis.

Templum S. CLARÆ fundatum a RUDOLPHO III. & ejus conjuge BLANCA, Virginibus ejus Ordinis e nobili solum stirpe admittis. Constat ex foundationis literis datis Anno 1305. in festo S. MICHAELIS, quæ habentur in Tab. Coll. Vienn. Hæ dum metu obsidionis Turcicæ anno 1529. Villacum in Carinthiam se recepissent, paucis remanentibus, quæ militibus locum cedere debuerant, Xenodochii civici a Turcis destructi incolis templum cum domo cessit anno sequente, & eorum Parœciale constitutum est; unde factum, ut ad prioris Ecclesiæ, quæ in Xenodochio erat, memoriam, Omnium Sanctorum, inter quos tamen S. CLARA distinctius effulget, aram majorem acciperet.

Hospitale Cæsareum initium debet Hispano cuidam, DON DIDACO DE SARAVA, ad Annum 1543: incrementum Grinzingensi Vinicolæ LEOPOLDO WEINBERGER: denique eum, quem ultimo habuit, statum FERDINANDO I. Cæsari Augusto, qui supremam MAXIMILIANI voluntatem impleturus Anno 1554, eam, quam ex parte hodie dū videmus, fabricam erexit, quare & Cæsarei Hospitalis nomen accepit. Stetit in

hoc olim Sacellum in memoriam Passionis Dominicæ, a primo fundatore structum; sed FERDINANDUS I. Templum S. CATHARINÆ V. & M. quod pene e fundamentis resuscitavit, a PP. Conventualibus impetratum, eidem Parœciæ loco contribuit; donec Xenodochium hoc Anno 1754. extra urbem ad viam cursorum translatum est. Tum enim prædictum S. CATHARINÆ templum ad PP. Conventuales rediit, quod iisdem LEOPOLDUS Gloriosus Anno 1224. primitus condidit.

Templum Beatissimæ VIRGINIS in Litore, nunc ad Gradus, hodie Parœcia est in modico districtu Diœcesis Passaviensis, cujus Episcopum olim tota urbs pastorem agnovit. Structum est anno 882, ut cap. VII. ad hunc annum notavi. Anno 1154. ampliatum, & a CHUNRADO Episcopo Pataviensi dedicatum. Anno 1158, Benedictinis Scotis in partem foundationis ab HENRICO JASOMIRGOTT traditur, consentiente CHUNRADO Pataviensi Antistite, Ducis fratre, ea, ut opinor, de causa, quod jam nova S. STEPHANI Parœcia condita fuerit. Idem templum Passavienses Præsules iterum recepere anno 1302. a Benedictinis, in vicem traditi eis districtus ad S. UDALRICUM extra muros, cum animarum cura. Ita me Reverendissimus D. NICOLAUS GRUEBER Passaviensis Consistorii Director edocuit.

TEMPLA CLERICORUM.

S. RUPERTI, in urbe nostra, quantum constat, antiquissimum, sub annum 784. ædificatum; ex ruinoso, ac prope collapso GEORGII ab AUERSPERG liberali manu novum surrexit anno 1436.

Ecclesia S. PETRI antiquitate priori proxima, circa annum 792. CAROLO Magno Imp. initium debet. Paroecialis erat anno 1276. ut ad hunc annum notavi. Anno 1702. augustiorem formam induere cœpit. Anno 1756. sacerdotum Collegio ornata est ex supremis tabulis Viri Illustris JOACHIMI SCHWANDNERI, aulæ Confiliarii, & ut vocant, Referendarii.

Ecclesiam pone curiam urbanam, a principio in memoriam B. V. Desponsatæ condidere OTTO, & HAYMO DE NEUBURG, fratres, circa annum 1282; unde hoc templum OTTONIS, & HAYMONIS olim compellatum fuit a Fundatoribus suis. LAZIUS *Rer. Vienn. L. 4. C. 2.*

De Ecclesia S. MAGDALENÆ in Divi STEPHANI cœmeterio nihil investigare potui, quam Anno 1502. jam patuisse.

Sacellum vero huic Ecclesiæ subjectum, olim S. VIRGILII, nunc S. HELENÆ patrocini gaudens, jam Anno 1305. & 1307. memoratur: ut priori capite dictum.

Ecclesia S. IVONIS in platea Scholarium, vulgo SCHULERSTRASS verosimillime condita est anno 1397, quo *Magister COLOMANNUS KOLB Universitatis Rector, domum suam, Juristarum ædibus vicinam tradidit in usum duorum Magistrorum, & unius Capellani.* Ita refert *Conspectus Hist. Univerf. Vienn. P. I. pag. 65.*

Templum SSS. TRINITATIS exordia habuit a prædivite VIENNENSI Cive, ZINCKH nomine, ante Annum 1326, ferentibus subsidium AUSTRIÆ Ducibus. LAZIUS *Rer. Vienn. L. 3. c. 6. & L. 4. c. 3.* Anno 1701. per LEOPOLDUM Imperatorem Patres Oratorii S. PHILIPPI NERII impetravere.

TEMPLA RELIGIOSORUM

Ecclesia Equitum Teutonicorum sub annum 1200. constructa, Anno 1395. reparata, ac S. ELISABETHÆ dedicata est Dominica post S. ELISABETH. Vide DUELLIUM P. III. *Hist. Ord. Teut. pag. 42.*

Templum S. JOANNIS BAPTISTÆ Equitum Melitensium ædificatum pariter circa annum 1200.

Templum S. DOROTHEÆ condidit ALBERTUS II. Austriæ Dux Anno 1350. Clericis Sæcularibus. Ultimus beneficii possessor ANDREAS PLANCK, sacer Curio in GARS, ALBERTI V. Instructor & Cancellarius ab eodem impetrat, ut Præpositus & Canonorum Regu-
larium

larium S. AUGUSTINI Collegium ibidem constituitur, quod Anno 1414. effectum. Anno 1705. novum templum surgere cœpit.

Ecclesia Patrum Capucinatorum sub titulo S. MARIÆ Angelorum, fundata quidem a MATHIA Imp. ejusque consorte ANNA Tyrolensi; sed a FERDINANDO II. Imp. inchoata primum Anno 1622. post decennium vero perfecta est, cum Crypta Austriacorum Principum Cineribus destinata. Crypta hæc, Cæsareo Sacello olim subjecta, Anno 1703. extensa, ac Crucifixo Servatori dicata fuit. Huic novum Mausolæum, Panthei instar, MARIA THERESIA Augusta adjecit anno 1753.

Templum aulicum in honorem S. AUGUSTINI excitavit FRIDERICUS III. Imperat. 1327; ALBERTUS II. & OTTO fratres continuarunt, & perfecerunt Anno 1337. Huc ab iisdem Ducibus, ex Eremitorio S. JOANNIS IN WERD, quod erat eo loco, quem nunc Religiosi, a cura ægrorum fratres de Misericordia dicti, occupant, traduæi sunt Eremitæ calceati S. AUGUSTINI. His sub Imp. FERDINANDO II. succedere Eremitæ discalceati ejusdem Ordinis Anno 1630.

Ecclesia S. HIERONYMI sæculo XIV. fundata a Magistratu VIENNENSI sororibus S. MAGDALENÆ de pœnitentia, quibus incumberat horas Canonicas Germanica lingua recitare, publicas ac privatas peccatrices ad pœnitentiam reverti cupientes suscipere, spiritu & virtutibus

tutibus enutrire, *sub Clausura.* Monasterium & Ecclesiam auxit CONRADUS HÖLZLER Consul urbis Anno 1450. Ecclesia noviter ampliata, 14. April 1476. ab ALBERTO Suffraganeo Passaviensi consecrata est.

Sororibus subinde fere omnibus morte sublatis ipsa tandem loci Superior D. JULIANA KLEBERGERIN 20. Januarii 1553. obiit. Locus cum redditibus ad Magistratum Urbanum, ceu fundatorem recidit; donec agente Archiduce ERNESTO Patribus S. FRANCISCI strictioris Ordinis traditus est Anno 1589. Hæc ex Cosmogr. Austriaco-Franciscana PLACIDI HERZOG.

Templum S. CRUCIS Patribus Conventualibus S. FRANCISCI condere cœpit OTTOCARUS Bohemiæ Rex, circa Annum 1276. BLANCA RUDOLPHI III. AUSTRIÆ Ducis & Bohemiæ Regis conjux in altum eduxit, ELISABETHA FRIDERICI Pulchri Imp. consors perfecit. Anno 1569. templum hoc cum parte Monasterii rabulæ Lutherano cessit, relicto interim Patribus S. CATHARINÆ duntaxat Sacello & Choro; usque dum Lutherani Anno 1620. ejecti sunt.

Ecclesia Patribus Prædicatoribus a LEOPOLDO Glorioso AUSTRIÆ Duce tradita Anno 1226; primitus pro Templariis circa annum 1186. excitata fuit, & subinde B. VIRGINIS Rotundæ nomen tulit. Templum novum iis Patribus condidit FERDINANDUS III. Ungariæ & Bohemiæ Rex Anno 1631. Plura de utroque capite

te præcedenti, narrata sunt. Moderna templi inscriptio sic habet:

DEO. MAG.^{NO} MAG.^{NÆ} MAT.^{RI} ROS.^{RY} MARLÆ.
DD. DOMIN.^{CO} CATHAR.^{SEN.} OMN.^{BUS} SS. EP.^{LUM}
HOC EXRV^{TUM} VRB.^{VIII.} P. M. FERD.^{II.} IMP. FE.^{RD.} III.
REGE. REMP. XNĀ GVB.^{BUS.}

Templum sanctissimæ VIRGINIS REGINÆ ANGELORUM in foro aulico Patrum de Carmelo, quos calceatos dicunt, erectum est circa Annum 1363. Ab Imperatore FERDINANDO I, summo Pontifice consentiente, una cum Cœnobio Anno 1554. Patribus Societatis JESU traditur, quibus ibidem Collegium fundavit.

Propylæo templi ruinoso, novum e fundamentis, artificio rarum, mole sumptuosum, sua dignum Majestate erigere statuit, voluitque ELEONORA Mantuana, FERDINANDI II. Imp. Vidua, quod post ejus obitum anno 1660. cœptum, anno tercentesimo a prima Ecclesiæ structura, nempe 1663. perfectum est.

Inscriptio sic habet.

ANNA ELEONORA AVGVSTA, DEO,
REGINÆQVE ANGELORVM POSVIT.
A. M. DCLXII.

Notit. Vindob.

Q

Pro-

Propylæum hoc 1763. quadringentesimo Templi conditi anno ad omnem decorem instauratum est.

Domicilio prædicto in domum Professorum converso, ac Collegio ad vicinas Academiae aedes 1625. translato, novam huic Ecclesiam sub titulo Beatissimæ VIRGINIS ac Sanctorum IGNATII & FRANCISCI XAVERII e fundamentis suscitavit FERDINANDUS II. Augustus 1627. In fronte Templi legitur:

DEO. VICTORI. TRIUMPHATORI. OPT. MAX.
TROPHÆUM. HOC. IN. MEMORIAM. B.
VIRGINIS. MARLÆ.

SS. QVE. IGNATII. ET. FRANCISCI XAVERII.
FERDINANDUS. II. IMPERATOR.
STATUIT. M. DC. XXVII.

Ecclesia S. ANNÆ in cognomine platea, olim PIP-
PINGERSTRASSE, juxta domum peregrinorum exstructa
est Anno 1415. a D. ELISABETHA WARTHENAUERIN,
ut tabularium Domus Annææ docet. Reducibus post
primam Turcarum obsidionem e Carinthia S. CLARÆ
Virginibus peregrinorum Domus cum S. ANNÆ Sacello
contributa fuit, onere suscipiendi peregrinos in Xenodo-
chium civicum, quod earum Monasterium occuparat,
translato. Sanctimonialibus subinde circa 1552. emor-
tuis,

tuis, Equites S. STEPHANI locum tenuere, qui tamen 1582. per RUDOLPHUM II. Imperatorem Collegio Societatis JESU transcriptus est. Tandem Anno 1627. obtigit domui Probationis S. J. a FERDINANDO II. Imp. ibidem fundatæ.

Ecclesia S. BARBARÆ Cæsarei S. J. Convictorum Collegii. Surrexit Anno 1652.

Templum S. CAJETANI PP. Theatinis adparatum est Anno 1703. per Cardinalem CHRISTIANUM AUGUSTUM, Principem Saxo-Citianum.

TEMPLA SACRARUM VIRGINUM.

Ecclesiam S. MARIÆ Angelorum cum adfiteo regio D. CLARÆ Monasterio fundavit Anno 1582. ELISABETHA Archidux AUSTRIÆ, CAROLI IX. Galliarum Regis vidua, primis Virginibus Monachio accersitis.

Ecclesia S. NICOLAI in Platea Cantorum constructa est Anno 1275, ab HENRICO S. Crucis Abbate & PALTRAMO Consule VIENNENSI, pro Sanctimonialibus Cisterciensibus. His sublatis, supremo Magistro Ordinis Militaris Sancti GEORGII cessit Anno 1481. Sub prima a Turcis obsidione, Anno 1529, & aliquanto deinceps tempore usui fuit Canonissis S. MAGDALENÆ, quarum monasterium in suburbio ad Alfam bellico furore periit. His Anno 1533. ad S. LAURENTIUM translatis, obvenit 1540 Collegio pau-

perum Studiosorum sub cura Episcopi VIENNENSIS.
Vide Conspect. Histor. Univers. Vienn. P. II. p. 147.
 Anno 1547. Patres Franciscani huc immigravere. An-
 no 1625. traditur Vestalibus S. CLARÆ, Pofonio ad-
 vocatis, agente ELEONORA FERDINANDI II. Imperat.
 secunda Conjuge.

Ecclesia S. JOSEPHI Virginum de Monte Carmelo
 Fundatricem nacta est Anno 1633. ELEONORAM FER-
 DINANDI II. Imp. conjugem secundam. Primitiæ Virginum
 Genua partim, partim ex Imperio sunt evocatæ, binæ
 utrinque.

Templum S. JACOBI erexit LEOPOLDUS Largus
 AUSTRIÆ Marchio Anno 1131. vel 1138. Adjectum
 huic Monasterium Virginum Anno 1190. sub LEOPOL-
 DO Virtuoso, opem conferentibus nobilissimis Carinthiæ
 Matronis e Comitibus de CULM, RAPPACH, & PAAR,
 Regulam S. AUGUSTINI ibidem amplexis.

Ecclesia S. LAURENTII Anno 1337. excitata pri-
 mitus ab OTTONE AUSTRIÆ Duce S. DOMINICI Virgi-
 nibus: his ex suburbio filvulæ Pratter vicino subrogatæ
 Canonissæ S. AUGUSTINI 1445. INSPRUGGER *in sua*
Austria.

Ædes sacra a Porta Cœli nuncupata Anno 1267.
 per GERARDUM Curionem sacrum VIENNENSEM structa
 est in honorem S. CATHARINÆ Dominabus Reclusis.
 His Anno 1331, aucto ab AGNETE, ANDRÆ III.
 Hun-

Hung. Regis Coniuge, & ALBERTI I. filia, templo, & S. AGNETI simul nuncupato, substitutæ sunt Virgines Præmonstratenses ex Hungarica natione. Iſtis peste ſublatis, ſucceſſere Anno 1586 Canonice Regulares S. AUGUSTINI, ex S. JACOBI Parthenone adductæ. *Tabularium Aſceterii.*

Eccleſia Virginum e Societate S. URSULÆ ædificata eſt Anno 1675. Harum Virginum colonia Leodio accerſita eſt Anno 1660.

S A C E L L A.

De Sacellis aulæ multa forent memoratu digniſſima: ego ea ſolum adfero, quæ certis documentis accepi, & quidem complura ſingulari humanitate Revdmi. D. FRANCISCI BRISELANCE ſacri Aulæ Cæſareæ Curionis.

De Sacello Curiaæ Ducalis antiquæ in foro aulico, nihil admodum innotuit, quam fuiſſe; ut conſtat ex literis ALBERTI III. ſupra relatis, quibus Patribus de Carmelo donat aulam antiquam cum *Capella* in ea exiſtente, & ex ſententia ante fores *Capellæ Regiæ* Anno 1265. promulgata in favorem Abbatis Scotorum, ſacræ iuriſdictionis cauſa. V. Doctiſſimum BERN. PEZIUM Cod. Dipl. P. II. pag. 112.

In nova aula, ſeu novo, ut vocabatur, caſtro Sacellum in honorem B. V. & S. JOANNIS BAPTISTÆ fundavit ALBERTUS I. Imp.; ut ipſe teſtatur in literis Anno

1301. datis, quas legere est apud citatum BERN. PEZ. pag. 198. Eidem Sacello varias immunitates, & privilegia 1298. impertit memoratus Cæsar, & filius ejus RUDOLPHUS, quæ invenies apud eundem PEZIUM Cod. Dipl. P. II. pag. 194. & 198.

Anno 1356. vivo adhuc & gubernante ALBERTO II. patre suo, in turri juxta portam Widmariam RUDOLPHUS IV. Archidux, conclave illud, in quo infantiam egerat ac pueritiam in Sacellum convertit, & quidem in honorem SSS. TRINITATIS, BEATÆ VIRGINIS, & OMNIUM SANCTORUM; ut habetur in utriusque Ducis literis anno 1356. datis, & relatis a STEYERERO in Addit. ad Hiflor. ALBERTI II. col. 258. & 259.

In hoc Sacello jam dedicato, idem RUDOLPHUS anno 1359 fundavit Præpositum ac 24. Canonicos cum 26. Sacellanis Presbyteris, concedente INNOCENTIO VI. Pontifice, literis II. Cal. Jan. priori anno datis, quibus etiam voluit, ut Canonici *in memoriam Passionis Dominicæ, & in signum divini amoris, albedinis innocentiae, quæ in eis existant, superiorem & inferiorem tunicam, & cappam rubri coloris, quarum vestis superior sit cruce aurea insignita, & camisiam albam, Rochetum nuncupatam, ac super hujusmodi superiorem tunicam portare debeant.* BERN. PEZIUS Cod. Dipl. P. III. p. 44. Canonici cum Præposito suo, & Omnium Sanctorum titulo ad S. STEPHANI Basilicam anno 1365. ab eodem RUDOLPHO translati sunt.

De

De alio, novo ut videtur, aulæ Sacello ab ALBERTO V. Archiduce ædificato suis in literis nos edocet JOANNES DE CAPELLIS, Cremonensis, Capellanus & Notarius Cardinalis BRANDA, Apostolicæ sedis Legati, in quibus testatur anno 1425. 14. Januarii *Capellam in castro Illustris Principis Domini ALBERTI V. Ducis AUSTRIÆ WIENNÆ constitutam sub vocabulo B. Mariæ Virginis, & S. HELISABET*; ab eodem Cardinali consecratam esse. Vide BERN. PEZIUM Cod. Dipl. P. III. pag. 148.

Modernum aulæ Sacellum RUDOLPHINO substitutum videtur; tribuit enim JOANNES S. Angeli Diaconus Cardinalis, Apostolicæ sedis legatus 13. Martii 1448. indulgentias pro *Capella* novissime in Castro VIENNENSI per Serenissimum Principem D. FRIDERICUM Romanorum Regem erecta, & in honorem SSS. TRINITATIS ac OO. SS. consecranda. Autographum extat in Tabulario Capellæ aulicæ.

Idem Sacellum 28. Aprilis 1449. *ad laudem & honorem SSS. Trinitatis, B. Virginis, OO. Angelorum, S. Joannis Baptistæ, OO. Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, Viduarum, & generaliter OO. SS.* consecravit JOANNES Episcopus Gurcensis, statuitque ejus Dedicationem singulis annis Dominica festum S. MARGARITÆ V. immediate præcedenti deinceps, ut hodie fit, celebrandam. Ita habetur in Tabulario Sacelli aulici.

Sacel-

Sacellum hoc anno 1748. MARIA THERESIA Augusta ad antiquæ Architectonices normam instauravit, & ornavit.

Sacellum, quod Cameræ appellant, in honorem S. JOSEPHI. MARIA THERESIA Augusta 1757. resuscitavit.

Sacellum S. XAVERII in aula, ELEONORÆ MAGDALENÆ THERESIÆ Imperatrici initium debet.

Sacellum S. CATHARINÆ in curia Zwetlenfi struxit UDALRICUS Canonicus Passaviensis LEOPOLDO Glorioso ab epistolis: Anno 1214. dedicatum est, & exemptum a Parœciæ VIENNENSIS juribus. CALLES. P. II. p. 190.

Sacellum S. ANDRÆ in Curia Archi - Episcopali idem, qui aulam Episcopalem, condidit Celsissimus Princeps & VIENNENSIS Antistes ANTONIUS WOLFFRATH: consecravit PHILIPP. FRIDER. Episcopus Vienn. Anno 1643.

Inscriptio lapidis super portam sacelli sic habet:

SACELLUM
DIVIS ANDRÆ APOSTOLO, & ACHATIO
SOCIISQVE MARTYRIBVS JAM OLIM HIC
TVTELARIBVS ERECTUM, ET DD.
MDCXXXVIII.

Sacel-

Sacellum OMNIUM SANCTORUM a tergo Domus Teutonicæ in Cœmeterio S. STEPHANI situm, erat olim locus sepulturæ proprius sacerdotibus animarum curæ ad S. STEPHANUM deputatis: hodie Sacellum defunctorum compellatur.

Sacellum in Palatio Comitum JOANNIS MICHAELIS ab ALTHAN, quod situm est in parva platea Dominorum, olim HINTERE SCHENKERSTRASS, ædificatum Anno 1591. a D. JUL. CAMILLO DE MILDENHEIM Consil. ac rei monetariæ Præfecto, consecratum Anno 1592. Dom. I. post Pent. a JOANNE CASPARO Episc. Vienn. in honorem SS. Apost. PETRI & PAULI. Ita Tabula in sacello appensa.

Sacellum S. ANDREÆ perantiquum domus Liechtensteinianæ, in qua Hippodromus Principis, anno 1346. jam stetit Tabularium Liechtensteinianum docet. Fundatum est a LUDOVICO patre, & ALBERTO filio Comitibus DE OETTING, quorum tunc ea domus erat: hæc ut ad Liechtensteinios pervenit, Sacellum instauravit, & denuo dotavit CHRISTOPHORUS DE LIECHTENSTEIN, testibus ejus literis Nikolspurgi exaratis Anno 1503.

Sacellum VIRGINIS IMMACULATÆ in palatio Harrachiano condidit Com. FERD. BON. AB HARRACH, dedicavit ejus frater Celf. Pr. & Episc. Vienn. FRANC. ANTONIUS anno 1703. 22. Apr. quæ erat Dominica II. post Pascha. Tab. Sacelli.

Notit. Vindob.

R

In

In palatio Cancellariæ AUSTRIACÆ & Bohemicæ Sacellum sub Patrocínio S. FRANCISCI, & S. THERESIÆ ædificatum est Anno 1754. sumptibus MARIE THERESIÆ Augustæ.

In Aula Gundliana, vulgo GUNDLHOFF, olim GUNDLACHERHAUS, Sacellum S. THOMÆ Apostoli constructum a quibusdam Nobilibus, cognomento STRASSER; unde domus illa antehac STRASSERHAUS compellabatur. Ita LAZIUS. Anno 1609. AUGUSTINUS HAFNER, Prætor VIENNENSIS restauravit, & cultum Divinum ibidem longo tempore intermissum pristinae dignitati restituit.

Sacellum SS. PHILIPPI, & JACOBI in aula Coloniensi conditum a VIENNENSIBUS civibus, GUNDLACHER dictis, qui subinde Strasserianam domum & Sacellum sibi compararunt.

Sacellum S. BARBARÆ in superiori platea Breuneriana, olim BRAIDENSTRASS, excitatum videtur circa annum Domini 1432. ampliatur a Domino MARTINO HAFNER excelsi Regiminis Consiliario Anno 1633.

Sacellum OMNIUM SANCTORUM (ut ingens marmor parieti in cornu epistolæ insertum testatur) domus Thrautsohnianæ in platea Breuneriana inferiori, olim ROTSTRASSEN a SIXTO THRAUTSOHNIO Comite in FALKENSTEIN circa Annum 1590. conditum est. ERNE-

STUS

STUS TRAUTSOHNUS VIENNENSIS Episcopus multis Divorum lipsanis a Saxoniae Electore impetratis, ditavit.

Sacellum TRIUM REGUM in palatio Principum a SCHWARZENBERG, in honorem D. O. M. & B. V. DEIPARÆ, sub invocatione S. ANDRÆ Ap. & S. CATHARINÆ V. & M. a Nobili Viro, D. FERD. WEIDNER DE BILLERBURG ædificatum ac dotatum, per JOANN. CASP. Ep. Vienn. consecratum est Anno 1586. die S. DAMASI Papæ, 11. Dec. Ita lapis Sacelli.

Sacellum B. V. ASSUMPTÆ in aula Mellicensi, ædificatum est a Reverendissimo Abbate SIGISMUNDO TALER Anno 1510. Consecratum Anno 1514. ab Episcopo VIENNENSI GEORGIO SLATKONIA, seu de SCLAVONIA: duæ laterales aræ dicatæ erant, una S. COLOMANNO Martyri, altera S. LEOPOLDO Marchioni. *Ex Tabulario Mellicensi.*

Sacellum S. GEORGII in aula Frisingensi vero simile initium habuit sub FRIDERICO Bellicoso, ab Episcopo Frisingensi. Docent hoc literæ OTTOCARI Regis Anno 1256. V. Id. Junii VIENNÆ datæ CONRADO Episcopo Frisingensi: & clarius ejusdem ad eundem datæ Brunæ Anno 1274. prid. Cal. Januarii, quas vide in Tabulario ejusdem Aulæ.

Sacellum S. NICOLAI in aula Seitzenfi, pertinens ad Carthusiam Mauerbacensem, tempore FRIDERICI

Pulchri Imp. ædificatum primis ex Carthusia Seitzenfi advocatis Patribus; unde & domui nomen adhæret.

Sacellum S. BERNARDI in aula Cisterciensium de S. CRUCE jam stetit 1662; hoc enim anno ab Episcopo VIENNENSI, PHILIPPO FRIDERICO e Com. de BREUNER ara major consecrata est: modernum decorem Sacellum induit Anno 1730, sub celeberrimo Abbate ROBERTO.

Sacellum in palatio Principum ESTERHAZY Anno 1698. adparatum a Cels. D. PAULO ANTONIO S. R. I. Principe ESTERHAZY DE GALANTHA, Aurei Vell. Equite, S. C. R. MAJ. consiliario: consecratum ab Eminen- tissimo D. LEOPOLDO Cardinale de KOLLONIZ Archi- Episcopo Strigoniensi Anno 1699. 5. Novembris in honorem S. LEOPOLDI. Ita Tab. Sacelli.

In Curia Provinciæ Sacellum B. V. PRÆSENTATÆ constructum Anno 1660 Statuum AUSTRIÆ sumptibus.

Sacellum defunctorum templo aulico PP. Augusti- nianorum adhærens, primitus conditum in honorem S. GEORGII Martyris ab OTTONE AUSTRIÆ Duce, & Equitibus S. GEORGII de Templois, circa Annum 1337. Consecratum fuit Anno 1341; atque adeo octo annis ante templum aulicum. *Libr. de ort. & progr. ad. Rel. Vienn.*

In hoc ipso templo Sacellum Lauretanum excitavit ELEONORA Mantuana, FERDINANDI II. 2da conjux Anno 1627. Hic asservantur corda Principum AU- STRIACORUM. In

In propylæo Ecclesiæ domus Professorum S. J. a dextris situm est Sacellum IMMACULATÆ VIRGINIS, ubi & Nobilium & civium VIENNENSIVM cœtus suis quique diebus, stata pietatis Marianæ officia exsequitur. Nunc etiam Hungarica Natio divina ibidem peragit.

E regione Sacellum S. LEOPOLDI ab Archiduce LEOPOLDO WILHELMO ædificatum, & Anno 1662. 15. Novembris dedicatum.

In Domo Professorum S. J. versus viam a fabricatoribus arcuum compellatam, Sacellum congregationis Italicæ sub Patrocinio B. VIRGINIS AD NIVES, & S. ROCHI, structum Anno 1635. a P. GUILIELMO LAMORMAINI S. J. Quiescunt hic D. JULII innocentis Martyris Exuviae ab Augusta donatæ, & multis gratiis clarent.

Ad aureum serpentem conclave S. STANISLAI KOSTKA S. J. coli cœptum Anno 1604. Ejus duntaxat cultui addictum & ornatum 1742, a Perillustri Virgine BARBARA CHOLERIN DE MOHRENFELS, quæ subinde etiam Anno 1757. totam domum magnifice instauravit.

Sacellum S. XAVERII Academico S. J. templo annexum originem suam debet impensis Celsissimæ Principis BEATRICIS BENIGNÆ DE PORTIA Anno 1668. Sequenti Anno prima Decembris Ara princeps consecrata est a Celsissimo Antistite Viennensi WILDERICO DE WALDENDORFF.

Sacellum S. ROCHI in armamentario navali.

Sacellum TRIUM REGUM in Cæsareorum armorum ad stationem restionum, vulgo SEILLERSTATT, fabrica Anno 1696. erexit HENRICUS FRANCISCUS Princeps de MANSFELD: instauravit & auxit æterna dignus memoria Princeps JOSEPHUS WENCESLAUS DE LIECHTENSTEIN Anno 1757.

Sacellum SS. PETRI & PAULI, in Monte aureo exstructum a D. PAULO SORBAIT Medicinæ Doctore & Professore Anno 1678, pro pauperum studiosorum contubernio anno 1654. huc translato. Anno dein 1700. impensis Comitis GOTTHARDI a SALABURG ad primam contignationem evectum est; ut & ipse e vicina domo sua sacris in oratorio adesse posset. *Ita Clariff. Jos. HABERMANNUS Med. D.*

Ædiculam S. XAVERII AUF DER DAKEN, nunc BALLGASSEL, construxit anno 1676. ANNA JACOBINA nata Comes de QUESTENBERG, Præposita ad Cœli portam ob visum Sancti ope reparatum. Pertinet ea domus ad eundem hunc Portæ Cœli Parthenonem.

Sacellum S. MARGARETÆ in domo Maroltingeriana fori rusticorum. LAZIUS. Hodie abolitum.

Sacellum ad aureum cervum sub patrociniò B. VIRG. ANNUNCIATÆ instauratum a D. OCTAVIANO DE LUMAGO, Senatore Viennensi Anno 1650.

Sacellum in Prætorio Civitatis, seu Curia Judiciali AGONIÆ CHRISTI sacrum.

Sacellum in Domo Custodiæ feu STOCKHAUS, S. MARTINUM Patronum colit.

Sacellum S. CRUCIS in carceribus capitis reorum, vulgo AMTHAUS, Anno 1723. instauratum, & ab HENRICO JOSEPHO DE BREITENBÜCHER Viennensi Suffraganeo benedictum.

*TEMPLA ET SACELLA SVBVRBIORVM
VIENNENSIVM.*

In suburbio Leopoldino.

Quod olim *der untere Werd*, dein civitas Judæorum, demum S. Leopoldi nuncupatum.

Templum Paroeciale S. LEOPOLDI Anno 1670. in loco abolitæ recens Judæorum Synagogæ constitutum est a LEOPOLDO I. Imp., qui 18. Augusti primum in fundamenta lapidem misit. Anno 1723. a Magistratu VIENNENSI magnificentius strui coeptum, anno 1728. perfectum est.

In Coemeterio remoto, sed ad Paroeciam pertinente, Sacellum S. LAZARI conditum 1732.

In domo Telonaria ad modernum Tabor Sacellum S. CRUCIS Anno 1730. constructum.

Sacellum S. BIRGITTÆ in cognomine filvula, vel insula, subjectum Parochiæ in LEOPOLDAU; conditum a LEOPOLDO WILHELMO Archiduce, eo loco, & in formam illius tentorii, in quo ipse Anno 1640. sacra
Di-

Divæ BIRGITTÆ luce orans ab illapso tormenti globo intactus mansit, dum ibidem DORSTENSONIO Sueco, trans Danubium castra metanti, castra opposuisset.

Ecclesia B. VIRGINIS PP. de Carmelo excalceatorum condita a FERDINANDO II. Imperatore Anno 1622.

Templum S. JOANNIS BAPTISTÆ olim erat Eremitarum S. AUGUSTINI calceatorum, dein Nosocomii a FRIDERICO Pulchro ibidem constituti, demum FF. a Misericordia dictis contributum est, ut docet STEYERERUS in Addit. col. 535. Novam advenientibus Fratibus Ecclesiam ædificavit Anno 1612. Imp. MATHIAS. Obsidione ultima dejectam Reverendissimus D. JOANNES Ordinis Sancti BENEDICTI ad Scotos Abbas, & tum Suffraganeus VIENNENSIS instauravit Anno 1692.

Sacellum S. ANTONII Patavini in domo Correctionis, quæ anno 1673. constructa est. Sic enim habet inscriptio:

IMPERANTE LEOPOLDO

ET

CONSVLE DANIELE LAZARO

SPRINGER S. C. M. C.

DISCIPLINARIVM HOC

S. P. Q. V.

EREXIT

A. M. DC. LXXIII.

Ali-

Alibi legitur: LABORE ET FAME.

In vico Venatorum, olim prato Veneto, ejus loci incolæ Sacellum B. VIRGINI PÖTSCHIENSI tempore pestis anno 1713. condidere, cui & suam a grassante lue incolumitatem adscripsere.

Pone palatium Comitis CZERNIN, Sacellum S. WENCESLAI nationi Bohemicæ, & ejus linguæ gnaris patet.

In æstivali Kolloniziano, ubi novum pauperum contubernium, Sacellum sub Patrocinio S. JOANNIS Eleemofynarii inchoatum anno 1763.

In suburbio Alutariorum.

Ecclesia S. MARGARETÆ fundata Anno 1673. ab Imperatore LEOPOLDO & ejus Conjuge MARGARITA. Huic nimium angustæ in moderno loco amplior substituta est anno 1690. eodem LEOPOLDO Cæsare primum lapidem ponente.

In Erdberg.

In edito colle visitur templum SS. PETRI & PAULI, quod suo incolæ ipsi ære extruxerunt; ut pietati, devotionique vacare ibidem liceret.

Ad S. Marcum.

Ecclesia hujus Sancti Parochialis stetit jam Anno 1440, ut lapis sepulchralis in cœmeterio testatur. Turrim,

Notit. Vindob.

S

rim,

rim, quamvis longe majorem antiquitatem ostendet, e fundamentis struxit D. MICHAEL PECK, exterioris VIENNENSIS Senatus membrum, & adjecti Nosocomii Præfectus Anno 1626; ut lapis muro exteriori Ecclesiæ insertus docet. Nosocomium adfitum a privato quopiam Chirurgo initia accepit ante trecentos & amplius annos. Novam & vastam structuram debet Hospitali civico ab Anno 1706.

In Via Regia.

Ecclesia S. JOANNIS NEPOMUCENI in ejusdem Nominis magnifico Xenodochio apparatus est anno 1727, quo pauperes ex diversorio Gumpendorfensi ad æstivum Hannoverani Principis palatium, hic antea situm, solenni processu inducti sunt.

Ecclesia S. ELISABETÆ, cognominum Virginum ægris inservientium, ædificata primum a MARIA JOSEPHA RUPE, Coloniensi, ex Græcensi ejusdem Ordinis Parthenone cum quinque aliis VIENNAM advocata. Inundatione labem passa Anno 1743. de novo augustior surrexit piorum liberalitate.

Templum S. NICOLAI in cœmeterio, Parœciæ munia obit; conditum erat a principio Virginibus Ord. Cisterciensium, ante Annum 1319; verum cum Monasterio ruinam traxit tempore oppugnatae a Turcis VIENNÆ Anno 1529. LAZIUS.

Ecclesia SS. SEBASTIANI & ROCHI, Ordinis Eremitarum calceatorum S. P. AUGUSTINI, condita a FERDINANDO III. Anno 1642.

Sacellum Fratrum de Misericordia in domo convalescentium sub Patrocinio S. THERESIAE Anno 1755. surrexit.

In Vico Hungarorum.

Ecclesia PP. Piarum Scholarum B. JOSEPHO CALASANTIO sacra, Anno 1757. constructa est.

In palatio æstivo Comitum de HARRACH Sacellum elegans ab ALOYSIO THOMA RAYM. Comite de HARRACH olim Neapolis Prorege, dein Provinciæ Marschallo conditum 1734. Consecratum Anno 1735. a SIGISMUNDO KOLLONIZIO, Cardinale, & Archi-Præfule VIENNENSI.

In Via Curforum.

Sacellum SSS. TRINITATI sacrum in Nosocomio Pauperum, dein foundationis Billottianæ. Erat hæc fundatio ab Anno 1661. usque ad annum 1741. in SINNGERSTRASS, eo loco, ubi nunc census civitatis exsolvuntur. Præscribebantur ibi & præbebantur quotidie egenis petentibus gratis medicinæ. Beneficii auctorem marmor prædicabat, muro domus insertum, quod sic habebat:

Hæc domus infirmos quæ gratis curat egenos,
Francisci Biliott a pietate venit.

Curabat gratis inopes, dum viveret, ægros:
Quod fecit vivens, mortuus hicce facit.

Erat FRANCISCUS BILLIOTTI LEOPOLDI I. Imper.
Archiater.

Non procul inde Ecclesia nova translata huc Xenodochii Cæsarei, in honorem CRUCIFIXI structa Anno 1755, consecrata prima Novembris Anno 1763. ab Archi-Episcopo & Cardinale VIENNENSI CHRISTOPHORO e Comitibus de MIGGAZI, præsentem MARIA THERESIA Augusta.

Templum B. VIRGINIS VISITANTIS Virginum Salsianarum, Imperatricis AMALIÆ opus, cujus fundamentalem petram ipsa posuit 13. Maji 1717.

Sacellum Orphanotrophii sub titulo B. VIRGINIS VISITANTIS anno quidem 1745. stetit, construendæ tamen majori Ecclesiæ primum in fundamenta lapidem jecit Reverendissimus Dominus ANTONIUS XAVERIUS MARXER Suffraganeus VIENNENSIS 22. Octobris anno 1762. Nova Ecclesia anno 1763. perfecta est.

In palatio æstivo Principis EUGENII Sabaudicæ Ducis, cujus situs amoenitas eidem Belvedere nomen tribuit, Sacellum Resurgenti SALVATORI ab eodem Principe anno 1723. constitutum, anno subinde 1754. consecratum, & publici usus factum est.

In suburbio Widen dicto.

Basilica S. CAROLO BORROMÆO a CAROLO VI. Imperatore ob cives in peste servatos excitata est. Primus lapis ab Eodem positus 3. Februarii 1716. Consecrata Anno 1737. in festo SIMONIS & JUDÆ a SIGISMUNDO Cardinali KOLLONIZIO, Archi-Episcopo VIENNENSI. Crucigerorum de rubea stella curæ templi hujus administratio ex integro tradita Anno 1738. 24. Augusti, præfente CAROLO Cæsare. In porticus Zophoro æreis literis ex Psalm. 21. inscriptum:

VOTA MEA REDDAM INCONSPECTV
TIMENTIVM DEVM.

In vicino cœmeterio Xenodochii civium Ecclesia sub Patrocinio S. AUGUSTINI, fundata a D. AUGUSTINO HIRNEIS. Proximam huic aream civitas VIENNENSIS coëmit 1571. in usum sepulturæ Xenodochii civici, cui eandem pleno jure Anno 1640. transcripsit.

In libera, ut vocant, domo Starhenbergica, alias CONRADSWERD, Sacellum S. ROSALIÆ, ædificatum Anno 1660, a Com. CONRADO DE STARHENBERG.

Templum PP. Minimorum S. FRANCISCI DE PAULA fundatum Anno 1627. a FERDINANDO II. Imp. SS. ANGELOS CUSTODES Patronos veneratur; in hoc Parochialia munia administrantur.

Sacellum in Collegio Theresiano sub titulo S. MICHAELIS, antehac aulicum, cum palatio Cæsaris æstivo, Favorita dicto, surrexit. Sa-

Sacellum S. JOANNIS NEPOMUCENI ad aggeres Favoritanos anno 1761. Sacrorum usum obtinuit.

Ecclesia B. V. VISITANTIS in Nosocomio ad KLAGBAUM, primum Anno 1267. fundatorem nata est GERARDUM sacrum VIENNÆ Curionem.

Templum S. THECLÆ Patrum Piarum Scholarum e fundamentis exiit Anno 1754.

In Mitzleindorff.

Templum, Parochiæ vices sustinens, ædificatum anno 1709. in honorem B. V. Desponsatæ, nunc a S. FLORIANO nomen obtinet.

Ad aggeres Montis VIENNENSIS Sacellum S. JOAN. NEPOMUCENI surrexit Anno 1748. Sacrorum usum obtinuit Anno 1750.

Extra hos aggeres, Ecclesia B. V. AUXILIATRICIS, cum coemeterio, constructa anno 1675. Est Parœcia Pagi NICOLSTORFF, intra suburbiorum munimenta eo loco sita, qui olim Vallis S. BERNARDI compellabatur.

In S. Margarethæ pago intra Lineas.

In Arce Comitum de SONAU Sacellum S. MARGARITÆ, olim Commenda, ut vocant, teste LAZIO. Supra

pra minorem portam interioris areæ sequentia in marmore leges:

Dum frustra oppugnat Solymanus Turca VIENNAM,
Aram MARGRETHÆ destruit, atque domum.
Granæ Præses OLAI restaurat: & inde RUDOLPHUS
SCHMIDT Baro de SCHWARZHORN auget, & ornat
opus;

Cæsaris Orator, cum de SULTAN MEHEMET HAN,
A porta Ottomana Pacifer ipse redit.

Anno, qVo

paCeM, Legatione Defert.

In aula Solis, pauperum usui destinata, Sacellum
B. V. DOLOROSÆ e ligno constructum anno 1744.

Pone RAMPERSTORFF in palatio Stegneriano, Sa-
cellum S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Ad aggeres, olim a vicino palatio Belli Fontis,
nunc a Turri canum dictos, Sacellum S. JOANNI NEPO-
MUCENO benedictum I. Junii 1759.

In Gumpendorff.

Templum S. ÆGIDII Parœciale, ab EBERHARDO
& JOANNE de CAPELLEN curæ Religiosorum Cisterciensium
Montis Pomarii in AUSTRIA Superiori traditum
anno 1360. Ab his, quod longius distent, Patribus
S. BE-

S. BENEDICTI ad Scotos vicaria opera curandum traditur Anno 1571. Denique Anno 1678. eorundem curæ ex integro relinquitur.

Sacellum COENÆ DOMINI in palatio æstivo Königseggiano, a LEOPOLDO WILHELMO Com. de KÖNIGSEGG fundatum Anno 1688. Aluntur hic juvenes, qui Architectonicæ student.

In suburbio a fossis argillaceis dicto, vulgo Laimbgruben:

Juxta novum militum contubernium, in foro frumentario visitur domus ampla, in qua urbis frumenta adservantur. Super porta infra icones S. THEOBALDI & FLORIANI legitur: D. TheobALDI paroChIaLes æDes. Domum hanc anno literis indicato construxit senator Urbis, KREBS cognomine, & apposite non Divi THEOBALDI Paroecialem Ecclesiam, sed Parochiales ædes eo loco stetitisse indicavit. Sancti quippe THEOBALDI templum, illud, quod nunc Patres de Carmelo calceati, spatium occupabat, unde & eorum Conventus ab hoc Sancto hodie dum compellatur. Parochialem Ecclesiam fuisse, communis est sensus; atque inde tota vicinia fundus S. THEOBALDI audit, eundemque in insigni suo præfert. De tempore, quo sacrum Curionem habuit, nihil deprehendi; de subsequo partim PP. Carmeli-

melitarum benevolentia ex eorum Tabulario, partim aliunde accepi sequentia:

Sacellum S. THEOBALDO, & CATHARINÆ dedicatum *Vor dem Widmertbor*, vel potius vicinum Sacello ædificium, a Serenissimo AUSTRIÆ Duce ALBERTO II. & ejus Conjuge JOANNA primitus fundatum, dotatumque est anno 1349. die lunæ post festum Assumptionis B. V. alendis duodecim Nobilibus vel Viduis, vel Virginibus. Fundatione hac forsan desideratum fructum non ferente, RUDOLPHUS IV. AUSTRIÆ DUX & ejus Consors CATHARINA (potestatem faciente URBANO V. summo Pontifice, ut ejus literæ testantur) pone prædictam Divi THEOBALDI ædem suscitavit Monasterium pro sororibus S. CLARÆ anno 1363. *V. STEYERER. in Addit. col. 376.*

Adveniente VIENNAM S. JOANNE CAPISTRANO hæ Virgines suis cum facultatibus alio translatae: Monasterium vero cum templo, cui S. BERNARDINI nomen adjectum est, Patribus S. FRANCISCI de Observantia traditur a FRIDERICO IV. Imperatore 22. Julii Anno 1451.

Monasterium hoc Anno 1529. ob imminentem a Turcis obsidionem cum reliquis suburbiis incendio haustum: unde hi Patres intra Urbem & quidem ad S. RUPERTI, deinde Anno 1545. ad S. NICOLAI in Vico Cantorum, demum Anno 1589. ad S. HIERONYMI commigravere. *Vide Cosmographiam Austriaco-Franciscanam P. Placidi Herzog.*

Notit. Vindob.

T

Post

Post primam VIENNÆ obfisionem templo S. THEOBALDI ruinam passo substitutum est Sacellum sub eodem nomine; sed cum adfitis ædibus & area in diverforum manus devenit, donec Anno 1661. PP. de Carmelo, VIENNAM postliminio reduces, ab Illustrissimo Barone CHAOS DE RICHTHAUSEN suo ære eas ædes & aream sibi compararunt. Quoniam vero & Sacellum & Coenobium in postrema Turcarum obsidione rursus dirutum & eversum est, capta denuo possessione, Sacellum in S. JOSEPHI Ecclesiam mutatum; ad quam JOSEPHUS Hungariæ Rex primum lapidem ab ERNESTO e Comitibus DE TRAUTSOHN Viennensi Episcopo benedictum Anno 1687. 22. Augusti in fundamenta misit, adjecto memoriali nummo, cujus epigraphe: *Pro Gloria Dei cedat primum possuisse lapidem in Domo Domini.*

Inde porro progressis occurrit Ecclesia S. CRUCIS Chaosianis Alumnis anno 1736. exstructa, cura Illustris Domini CAROLI DE MOSER Provinciæ Pro-Mareschalli. Nunc in ea Ecclesia, THERESLÆ Augustæ Munificentia splendide ornata & turri elegantis operis instructa, scholæ Militaris Alumni, & Academiæ Sabaudicæ Nobiles Adolescentes sacris interfunt.

In fundo Schöff dicto vulgo ad Beatissimam Virginem Auxiliatricem.

Templum B. V. AUXILIATRICES PP. Barnabitarum Parochiale, primam originem habuit Anno 1660. Novum

vum excitatum Anno 1686. 20. Aprilis ERNESTO TRAUTSOHNIO Viennensi Antistite primum lapidem in fundamenta jaciente: Anno 1713. perfectum est.

Sacellum SS. Trinitatis palatii Andleriani in fundo NEUBAU, Anno 1690. conditum.

Sacellum Divi JOANNIS NEPOMUCENI ad aggeres B. V. Auxiliatricis, seu ad portam munimentorum illius suburbii, sacrorum usum obtinet.

In suburbio S. Udalrici.

Ecclesia S. FRANCISCI PP. Capucinatorum fundata Anno 1600. ab ERNESTO Barone de MOLLARD: post annum 1683. restituta ab Excellentissimo D. Comite CAROLO SZERENI.

Templum S. UDALRICI Paroeciale sub cura Patrum S. BENEDICTI ad Scotos. Modernum struere coepit Anno 1721. Reverendissimus Dominus CAROLUS FEZER Scotensium Abbas.

In ejus Ecclesiae Curia parochiali Sacellum B. VIRGINIS CONSOLATRICIS.

In Coemeterio ad eam Parochiam pertinente Ecclesia S. JOANNIS BAPTISTÆ.

In Antiquo Alaudarum Campo.

Sacellum ad SEPTEM REFUGIA fundatum Anno 1714. a Domino MICHAELE KNOR.

In suburbio Josephino.

Ecclesia PP. Piarum Scholarum sub titulo B. VIRGINIS FIDELIS, dicata B. V. DESPONSATÆ, constructa a LEOPOLDO I. Imperatore Anno 1698, qui ibidem cum JOSEPHO filio, Rom. & Hungariæ Rege primūm Lapidem posuit 2. Septembris. Sacrorum curionum munera dicti Patres hic obeunt.

Cœmeterium hujus Ecclesiæ est prope aggeres Lerchenfeldenses, in quo elegans templum S. JOANNIS NEPOMUCENI ædificatum Anno 1736.

In palatio antea Haugwiziano nunc hippodromo JOSEPHI Rom. Regis Sacellum S. ANNÆ conditum Anno 1758. ab Excellentissimo Comite FRIDERICO WILHELMO DE HAUGWIZ.

In Vico ad Alsam.

Postquam Anno 1733. ob majus urbis commodum & salubritatem in Cœmeterio ad S. STEPHANI corpora inhumare vetitum, pars areæ, in qua se cives ad metam jaculando exercent, in Urbis Cœmeterium versa est. Visitur isthic Sacellum COENÆ DOMINI.

Templum PP. de Redemptione Captivorum SSS. TRIADI dicatum surgere cœpit Anno 1695. 19. Aprilis, primum lapidem ponente LEOPOLDO I. Imperatore. Religiosi jam Anno 1688. VIENNAM advenere.

In

In domo Pauperum Ecclesia S. CRUCIS cum animarum cura, quæ administratur a Religioso S. BENEDICTI ad Scotos, cum duobus ministris toti etiam suburbio in Sacris providente. Domus hæc & Ecclesia ab Imperatore LEOPOLDO Anno 1693. inchoata est: Xenodochium vero in eam amplitudinem excrevit, ut nec incolarum numero, nec vastitate ædium majus in Orbe habeat. Septem in illo areæ, quarum prima militibus ab ætate, vel vulneribus invalidis contributa: longa est orgias centum, lata quinque & nonaginta. Altera, quam Thavonathianam dicunt, patet in longum orgias duas supra quinquaginta, in latum triginta septem. Tertia Studioforum longa orgias triginta septem, lata viginti tres. Quarta infirmorum, longa orgias triginta septem, lata octodecim. Quinta nondum plene perfecta est. Sexta Præfæci domus area dicitur, septima opificum. Ne evagandi incolis occasio sit aut necessitas, propria huic domui pecunia est, singulaque, quæ ad victum aut usum pertinent, intus venalia prostant.

In novo pauperum contubernio ad Alsam rivum, Sacellum S. ANNÆ Anno 1759. ædificatum.

Templum B. VIRGINIS DE MONTE SERRATO cum Abbatia Ord. S. BENEDICTI Anno 1633. fundatorem invenit in FERDINANDO II. Imperatore, accersita horum Religiosorum colonia ex celeberrimo in Catalonia Montis Serrati Cœnobio. Post destructum in ultima VIEN-

NÆ obsidione antiquum templum, novo fundamentalem lapidem posuit Anno 1690. 11. Julii LEOPOLDUS Cæsar. Modernum a Reverendissimo Abbate ANTONIO anno 1727. ad omnem elegantiam eductum est.

Hujus Monasterii Patribus commissum est etiam adfitum amplissimi ambitus Coemeterium, in cujus medio elegans DEIPARÆ CELLENSIS Sacellum. Statua curata est ab Augusta ELEONORA MAGDALENA THERESIA, atque huc translata post Gibralterram occupatam Anno 1704. Cæsarea aula comitante.

In Vico Waringensi.

A finistris occurrit contubernium Juvenum honesto loco legitimoque thoro natorum, quod ad eos in pietate & literis informandos Anno 1663. fundavit Illustrissimus Baro JOANNES CONRADUS A RICHTHAUSEN DE CHAOS in platea Carinthiaca juxta Xenodochium civicum. Anno 1736. traductum est ad LAIMGRUBEN, ubi modo Schola militaris: demum 1754. ad hanc stationem, ad quam etiam fundatoris exuviæ ex hospitalis civici templo Anno 1761. translatae sunt.

In Domo ex peste convalescentium Sacellum S. ROCHI.

In Nosodochio morbo contagioso laborantium, vulgo domuncula Pistorum, Ecclesia S. ROSALIÆ cum infir-

firmorum cura, quæ administratur a Religioso Scotensis Monasterii, totius etiam vicinæ Parœcum agente.

In Nosocomio pestiferorum, vulgo LAZARET, olim Sichenals templum antiquissimum S. JOANNIS BAPTISTÆ, Anno 460. a S. SEVERINO conditum fertur. Restauratum ab OTTONE de NEUBURG ante annum 1276. Habet in districtu suo sacrum curionem, obligatum tempore pestis, ea infectis Sacramenta administrare.

Nosocomium Hispanicum pro ægrotis ex ea gente fundavit CAROLUS VI. Imperator, idemque Hispaniarum Rex Anno 1722, cum nitida Ecclesia sub titulo B. V. de MERCEDE, cujus primum lapidem jecit die 2. Augusti. Hæc anno sequente a LEOPOLDO KOLONIZIO Viennensium Archi-Præsule inaugurata est.

E regione, in horto Baronis JOANN. BAPT. STRUDL Sacellum exiguum S. PETRI Apostoli, ab eodem constructum Anno 1691.

Ad aggeres Waringenses Sacellum D. JOANNIS NEPOMUCENI, in quo ab anno 1762. ad aras litatur.

In Rossau seu prato equorum.

Ad Danubium Sacellum S. CRUCIS a diversis benefactoribus excitatum Anno 1714.

In medio suburbii, templum B. V. ANNUNCIATÆ Servorum B. VIRGINIS. Antiquum conditum est Anno

1638.

1638. Novum Anno 1651. ab OCTAVIO PICCOLO-
MINEO Principe Amalphantano. Idem templum in com-
muni suburbiorum strage Anno 1683. barbarorum feritatem
lepidò errore evasit. Videre in summo tholo depic-
tas veterum prophetarum imagines promissis barbibus,
capite cydari tectos, ac nescio quid sui cultus habentes;
quare suos rati, tactique religione manus inferendas non
putavere. Ita legitur in libello, cui titulus: Lustra de-
cem coronæ VIENNENSIS, seu suburbia VIENNENSIA.

- In fundo Thury compellato.

Hucusque pertingebat olim pagus Siechenals a Tur-
cis Anno 1529. everfus. Fundus iste nunc THURY nomen
tenet a vicina trans Alsam domo, quam in eo solo
primam ædificavit JOANNES THURY, Anno 1646. ut
parieti inhærens lapis testatur.

*Vor alters allhie ein dorff standt,
Welches Siechenals genannt,
Als man zelt 1529. Jahr,
Von Türken zerstöbret war.
Anjezo als man 1646. sagt,
Johann Thury dis Haus erbauet hat.*

Prope pontem Alsæ, Sacellum S. JOANNIS BAPTI-
STÆ Anno 1713. pestis tempore exstructum.

In

*In suburbio, olim Wisen, seu Pratum nuncupato; nunc
Claræ Vallis, quod nomen a Principe Adamo Liechtenstein
ejus conditore Anno 1701. traxit.*

Erat hic loci præter Principis braxatorium olim
Sacellum S. ANNÆ, idque angustum; unde auctis incolis
templum majus & elegans substitutum est a Sanctis **QUA-
TUORDECIM AUXILIATORIBUS** nuncupatum. Condi-
tum hoc templum est Anno 1712. sacrum lapidem, eum-
que omnium, quos in sacrarum ædium fundamenta jecerat,
primum ponente CAROLO VI. 20. Novemb. Hinc
suburbio illi civitatis Carolinæ nomen impetratum: an-
tiqua tamen nomenclatio apud vulgus prævaluit. Regio
hæc Waringensi Curioni suberat usque ad annum 1723,
quo proprium nacta est, & quidem primum A. R. D. JO-
SEPHUM DE GEORGIO Pastorem zelantissimum.

Coemeterium Parœciæ hujus in colle aggeribus
Nucetanis vicino, cui SPÄRCKBÜCHL nomen, fundo
Virginibus Portæ Coeli obnoxio, Sacellum aliquod ex-
spectat.

In Urbis Pomœrio.

Inter portam piscatorum & portam parvi valli, seu
SCHÄNZLTHOR, extra palorum sepimenta elegantissimum
S. JOANNIS NEPOMUCENI Sacellum, constructum Anno
Notit. Vindob. U 1744.

1744. a Telonio Regio; postquam prius Sacellum ob metum a Gallo-Bavaris Anno 1741. demolitum est.

Ut piorum Mæcenatum memoriae, & lectorum dubiis consulatur, aliqua notare placuit de templis ac xenodochiis, quæ gemina Turcarum obsidio aut in ruinam traxit, aut obliteravit. Translatis ex eremitorio S. JOANNIS in WERD ad templum, ut vocant, aulicum S. AUGUSTINI Religiosis, in relicto Cœnobio FRIDERICUS Pulcher Imp. consentientibus ALBERTO, & OTTONE fratribus, fundavit Valetudinarium tredecim infirmorum, quorum sacræ curæ, sacerdotem cum duobus, ut ait, *Scholaribus* adjunxit. Ita testantur ejus literæ datæ 3. Julii 1327. Regni sui anno XIII, quæ servantur in Tab. Coll. Græc. S. J. Ex his colligitur primo, Regio titulo etiam tum FRIDERICUM usum fuisse. Secundo, aliud hoc a Civico Xenodochium esse: illud enim extra portam Carinthiacam, hoc extra Werdanam situm erat, eo loco, quem nunc in suburbio Leopoldino, olim *der untere WERD*, Fratres Misericordiæ tenent.

In suburbio ante portam aulicam, seu palatinam erat Xenodochium cum templo S. MARTINI sub auspiciis Equitum Ordinis S. GEORGII; discitur hoc ex literis donationis BLASII LASARIN CIVIS VIENNENSIS, exaratis anno 1515. & 1516. In his eo tempore Magnus Ordinis Magister legitur Reverendissimus Princeps JOAN-

NES GEYMAN. Idem Anno 1528. nominatur in literis JOANNIS DE REVELLIS Episcopi VIENNENSIS, quibus memoratæ Ecclesiæ novum præficit sacerdotem. GEYMANO in Magistratu successit WOLFGANGUS PRANNTNER, qui FERDINANDI I. Rom. Regis *Camera aulicæ superintendens erat*; ut scribitur in instrumento Anno 1539. 10. Januarii confecto; quæ omnia habentur in Tabulario Coll. Græc. S. J.

Anno 1513. hospitalariæ domui, quæ a facultate Artistica extra Stubarum portam, grassante sæpius epidemica lue, ingenti Academiæ alumnorum bono ab anno 1494. extracta fuit, S. SEBASTIANI Sacellum adjunctum est. Primus lapis quinto die Aprilis per Reverendum in Christo Patrem, ut acta loquuntur, Præpositum ad S. STEPHANUM, studiique VIENNENSIS Cancellarium jactus est. Hæc habe *ex Consp. Hist. Univ. Vienn. P. II. pag. 82.*

C A P U T XVI.

De Episcopis Viennensibus.

Jam dudum proprios VIENNA Episcopos nacta est; ut suis annis notavi: sub annum 482. MAMERTINUM,